РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба адресувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 13-го МАЯ 1919. Ч. 56. | VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. TUESDAY, MAY 13, 1919. No. 56.

ПЕРЕГОВОРИ МІЖ УКРАЇНЦЯМИ І ПОЛЯКАМИ РОЗПОЧАЛИ СЯ.

Сидоренко предложив домаганя України і зажадав мира, основаного на справедливости.

Адмірал Колчак находить ся в скрутнім положеню. – Просить аліянтів о безпроволочну поміч.

Німецьке правительство правдоподібно не згодить ся на підписанє мирового договору.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 12, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

В СУБОТУ РОЗПОЧАЛИ СЯ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ УКРАЇНЦЯМИ І ПОЛЯКАМИ В ПАРИЖИ.

Аліянти хочуть утворити з Литви, Польщі, України і Румунії охоронний вал проти російських большевиків.

ПАРИЖ, 10. мая. — Аліянти розпочали з поспіхом приготованя на случай, коли би Німеччина відмовила ся від підписаня мирового договору і хотіла війти в союз з російськими большевиками. В плянї аліянтів є утворити сильний боєвий фронт, який тягнув би ся через Литву, Польщу, Україну і Румунію. В сей спосіб унеможливлено би злуку Німеччини з Росією.

Представники литовської держави брали нині участь в засіданю комісії для справ Польщі, на якім дискутовано про союз Литви з Польщею проти большевиків.

Мирова конференция іменувала нині членів нової так званої балтійської комісії, якої задачею буде розслідити справу Курляндії, Лотвії і Естонії.

Нині рано розпочали ся переговори між делегатами України і Польщі, щоби полагодити істнуючий між обома державами спір. Є надія на скоре полагодженє сеї справи.

В політичних кругах висловлюють надію, що повисше наведений ряд переговорів доведе в короткім часі до утвореня сильного валу, який відділить Німеччину від Росії. Аліянти є певні, що при підмозі союзних держав вдасть ся їм унеможливити пляни Німеччини щодо союза з Росією.

СИДОРЕНКО ПЕРЕД ПЕРЕМИРНОЮ КОМІСІЄЮ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Сидоренко предложив домаганя Українців і зажадав мира, основаного на справедливости.

(Каблеграма до Українського Народного Комітету).

ПАРИЖ, 9. мая. — Перемирна комісія мирової конференції запросила Сидоренка явитись перед нею і представити свої погляди, щоби помочи сій комісії в уложеню услівий між Українцями а Поляками. Він явив ся і зазначив, що горячим баженем Українців є мир, але оснований на справедливости, який би дав нагоду Українцям і Полякам приязно злучити свої сили проти большевизму. — **Білик.**

ПОЯСНЕНЄ д. ШЕЛУХИНА ПРО УКРАЇНСЬКЕ ПИТАНЄ.

(Українське Пресове Бюро в Парижи).

На виразне бажанє російських демократичних кругів в Парижи, д. Шелухин, радний Делегації Української Республики, бувший міністер справедливости, ласкаво уділив пояснення про українське питанє.

Він звернув увагу слухачів на се, що український нарід все знав, як боронити своєї независимости, і що ідея української держави є глибоко вкорінена в його души, тож нема способу, щоб сю ідею знищити.

Сподіваємо ся довідатись, що вкороцї друге поясненє мати-ме місце про тесаме питанє.

УКРАЇНСЬКИЙ МЕМОРІЯЛ ДО МАРШАЛКА ФОША.

(Українське Пресове Бюро в Парижи).

Отсе важний меморіял про „воєнне положенє на Україні" на адресу головного вожда маршалка Фоша, підписаний дд. Шульгином, делегатом Української Республики, а бувшим міністром заграничних справ, та Володимиром Колосовським, полковником українського штабу, з якого на сім місци подаємо головні точки:

1. Щоби аліянти достарчили доконче потрібної амуниції, одиноко можливим шляхом Констанца-Чернівці-Станиславів.

2. Щоби аліянти ужили свого впливу на Польщу в цїли здержаня імперіялістичного наїзду на східну Галичину та довести до скорого перемиря.

3. Щоби аліянти признали независимість України, що принесе велику моральну силу українському правительству та його війську. ... [illegible]

ПРОГОЛОШЕНЄ ЛИТОВСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ЛІГИ.

(Українське Пресове Бюро в Парижи).

З уваги, що большевики постановили собі зарядити сеї весни рішучу офензиву на литовсько-українськім фронті, яка би їм позволила перейти Литву та Україну і заняти Німеччину, а через неї поширитись по цілій Европі, — Литовсько-Українська Ліга, що представляє спільні інтереси Литви й України, уважає за конечне проголосити слідуюче:

1. Є річию конечною зединити сили двох держав проти большевицької небезпеки, яка їм загрожує, а через них грозить цілій Европі.

2. Є конечною річию увійти в тіснійшу звязь приязни, яка-б злучила Литву й Україну, та запросити балтійські краї (Естонію і Лотвію) до спільної з ними ... [illegible]

3. Є конечною річию ... [illegible] потрібну до успіху поміч від аліянтів, яка мусить прийти сейчас, як що вона має бути хосенною, та коли бажаєсь уникнути безвихідного положеня.

4. Є конечною річию проголосити независимість сих двох країв на признати їх яко наново відбудовані держави, щоб належно задоволити баженє сих народів, представляючи їм одинокий гідний ідеал жертв, котрих від них сподіваєсь ся, іменно, оборону їх воскресшої вітчини.

НАСИЛЬСТВА ХІНЦІВ НА УКРАЇНІ.

Громадно розстрілювано українських самостійників.

ПАРИЖ, 12. цьвітня (почтою). — Большевицькі наїзники допускають ся на Україні страшних розбоїв супроти українського населеня.

Хінське військо знущаєть ся по варварськи над українським населенєм і допускаєть ся огидних злочинів на жінцтві. Большевики вислали хінські війська на Україну, щоби промостили для них дорогу.

Большевики катують Українців страшнійше ніж за часів царів — сто разів гірше. Ставляють попросту в ряди українських „сепаратистів", як називають українських самостійників, і розстрілюють їх громадно. До кінця марта вони вимордували в той спосіб около 6.000 передових Українців в Києві, котрі вірно служили українській справі і хотіли бачити Україну самостійною державою.

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 12, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

АДМ. КОЛЧАК ПРОСИТЬ АЛІЯНТІВ О БЕЗПРОВОЛОЧНУ ПОМІЧ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

Грозить, що в противнім случаю звернеть ся о поміч до Німеччини.

ПАРИЖ, 10. мая. — Нині дійшов до Парижа голос розпуки від адмірала Колчака, голови омського правительства на Сибірі.

Алярмуючі вісти одержано від адм. Колчака якраз в хвилю, коли було загальне переконанє, що його війська борють ся успішно і перемагають большевиків.

Хоч вісти про лихе положенє адм. Колчака не є урядові, то телеграма часописи „Секольо" з Медіоляну доносить, що адм. Колчак вислав нагле телеграму до Парижа, просячи о безпроволочну поміч проти большевиків, які грозять його армії цілковитим знищенєм, маючи три рази сильнійші війська.

„Коли поміч не надійде, — мав заявити адмірал Колчак — я буду приневолений звернути ся о поміч до Німеччини".

Успіхи большевиків в Естонії.

КОПЕНГАГЕН, 10. мая. — Естонська пресова агенція доносить, що німецький замах в Лїбаві ослабив значно лотиський фронт проти большевиків, що уможливило большевикам перенести значні сили на фронт естонський, де вони готовлять ся до загального наступу.

Большевики бомбардують без перестанку пристань Нарву, яка находить ся вже в руїнах. Вправді большевикам не вдало ся доси здобути пристани, зате естонські війська були приневолені опорожнити місто Рігеп і уступити перед переважаючими силами неприятеля. На цілім боєвім фронті розпочав ся завзятий бій.

Большевицькі проклямації в Харбіні.

ХАРБИН, 2. мая. — В Харбіні роздавано з нагоди сьвята 1. мая большевицькі проклямації, які тайно видруковано.

В проклямації містять ся острі напади на „імперіялістичних аліянтів". В ній говорить ся, що на Сибірі панує терор та що всї зелізниці і богатства находять ся в руках чужинців.

Вкінци сказано, що російське савєтське правительство зістало скріплене через союз з Угорщиною і прогнанє аліянтів з Одеси.

Фінляндія лагодить 50.000 армію проти большевиків.

КОПЕНГАГЕН, 11. мая. — Кореспондент „Національтіденде" в Стокгольмі доносить, що в Гельзінгфорс, столиці Фінляндії, роблять ся великі приготованя, які мають на ціли згромадити 50.000 війска до наступу на Петроград.

Подробиці про склад сеї фінської армії ще покищо в тайні, але французькі воєнні кораблі кружать вже коло Гельзінгфорсу. Приїзду англійської ескадри, зложеної з 20 кружляків і торпедовців, надіють ся кождої хвилі. Ленін мав видати приказ, щоби всї здібні маринарки зголосили ся в протягу 5 днів до військової служби.

В ПОЛЬЩІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 12, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Польські комуністи взивають до боротьби проти теперішнього правительства.

Російське савєтське бюро в Ню Йорку доносить, що робітнича комуністична партія в Польщі зростає з кождим днем в силу.

Помимо донесень, що польські робітничі кляси попирають теперішний режім в Польщі, бюро заявляє, що польський пролетаріят є за утворенєм робітничої републики і рішучо противить ся національстичній політиці малопануючої кліки, опертої на чужих баґнетах.

Комуністична партія в Польщі видала проклямацію, в якій перестерігає Поляків перед ненавистю проти Жидів, Українців і инших народностий, спускаючи з ока свої власні конечности в обороні інтересів буржуазійної кляси.

„Комуністична партія в Польщі стремить до диктатури пролетаріяту, до соціялістичного суспільного ладу", говорить ся в проклямації.

Комуністична партія пятнує польські установчі збори (сойм) яко ворога інтересів робітничих кляс.

„Польська буржуазія", говорить ся дальше в проклямації, „маючи своє опертє в соймі, розпічне боротьбу проти робітничих організацій, проти права страйкованя і проти „дармованя безробітних".

„Вона буде старати ся продовжати день праці, законом обезпечити низкі платні і прогнати робітників з міст на села, де би вони працювали яко невільники у дідичів. Установчі збори започаткують окремі закони проти робітників і селян. Вони затвердять буджет національстичного правительства, що потягне за собою уявне оподаткованє убогого народа, а що більше, установчі збори заведуть примусову військову службу і доставлять правительству жовнірів до боротьби проти революційної Росії і проти селян України.

60% польських послів неписьменних.

ВІДЕНЬ, 3. цьвітня. — З приводу польських виборів до сойму віденські часописи доносять, що 60% вибраних послів є неписьменних.

НА УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 12, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Російські і мадярські большевики лагодять ся до наступу проти Румунії.

ПАРИЖ, 9. мая. — З урядових жерел заперечують вісти, немов би аліянти намовляли або підпомагали наступ Румунії проти Угорщини, але що сей наступ переводить Румунія з власної ініціятиви, щоби випередити напад, який плянують проти неї спільно російські і мадярські большевики.

Як се доносять, правительство Белї Куна війшло в близкі зносини з Николаєм Леніном. Спільний наступ російських і мадярських большевицьких військ був припинений лише через опізненє в організованю червоної мадярської армії. Румунія у своїй власній обороні розпочала наступ проти Мадярів, стараючи ся забезпечити собі добру оборонну лінію.

До успішного переведеня румунського наступу причинила ся також дезорганізація серед угорської армії. Одна іменно дивізія взяла 5.000 людий разом з 13 гарматами піддала ся дня 29. цьвітня Румунам.

З МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 12, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

НІМЕЦЬКА МИРОВА ДЕЛЕГАЦІЯ ВНЕСЛА ПРОТЕСТ ДО МИРОВОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ.

Закидає, що мировий договір не є згідний з точками розему.

ПАРИЖ, 10. мая. — Німецька мирова делегація вислала протест до мирової конференції, в якім заявляє, що головні точки, які становлять підставу мирового договору, не є згідні з точками розему, на підставі котрого Німеччина згодила ся заключити мир.

Аліянти не згодять ся на жадні зміни.

ПАРИЖ, 10. мая. — Представники аліянтів заявили, що вони рішучо не згодять ся на те, щоби робити якінебудь зміни в мировім договорі.

Се є відповідь на ноту гр. Брокдорфа-Ранцава, голови німецької мирової делегації, який предложив предсїдателеви мирової конференції, Клемансови, ноту, в котрій було сказане, що деякі услівя є неможливі до сповненя.

Мирова конференція зажадала від Голяндії видачі бувшого німецького цісаря.

ПАРИЖ, 11. мая. — Часопись „Тем" оголосила заяву голяндського посольства, в якій воно доносить, що нота в справі видачі бувшого німецького цісаря зістала вже доручена голяндському правительству.

Голяндія годить ся видати цісаря.

ЛОНДОН, 10. мая. — Голяндське правительство рішило видати бувшого німецького цісаря Вільгельма аліянтам і їх союзника державам, як се доносить телеграма з Гаги.

Кажуть, що цісар хотів повісити ся, коли довідав ся про мирові услівя.

АМЕРОНГЕН, 9. мая. — Урядовий звіт зі вступних мирових услівий, подиктованих німецьким делегатам у Версалю, який був оголошений в голяндській пресі, переведено сейчас на німецьку мову і відчитано бувшому німецькому цісареви.

Як бувший цісар приймив сї вісти, годі напевно сказати, бо вся служба в замку, в якім пробуває бувший цісар, є заприсяжена на задержанє тайни про випадки в замку. Ходить одна чутка, що бувший цісар, довідавши ся про тяжкі услівя, подиктовані Німеччині, і про рішенє мирової конференції в справі поставленя його перед суд, попав у таке зденервованє, що хотів відобрати собі житє через повішенє.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 12, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

„РАДШЕ АНАРХІЯ НІЖ НЕВОЛЯ", ЗАГАЛЬНЕ ПЕРЕКОНАНЄ В НІМЕЧЧИНІ.

Велике обуренє на през. Вілсона, на якого Німці покладали велику надію.

ЛОНДОН, 10. мая. — Берлінський кореспондент бюра Райтера, подаючи огляд загальної опінії в Німеччині з приводу мирового договору, доносить, що з всіх сторін даєть ся чути клич: „Радше анархія ніж неволя!" Серед народу панує сильне переконанє, що німецьке правительство відкине мировий договір.

Передвсім президент Вілсон є предметом острої критики. Богато Німців покладало в нім свої надії, на яких тепер так дуже завели ся.

„Одинокий вихід—союз з большевиками", заявив німецький делегат Гайсберт.

БЕРЛІН, 10. мая. — „Тут є лише одно безпроволочне розвязанє — мир з Росією і покликанє большевицьких військ на поміч Німеччині", заявив Гайсберт, один з німецьких делегатів у Версалю, по прочитаню мирових услівий.

Другий німецький мировий делегат, Шікінг, сказав: „Сей документ є впрост страшний!"

Пруський премієр Гірш, промовляючи на засіданю установчих зборів, схарактеризував мировий договір яко мир „затисненого пястука", який означає для вітчини неволю і новий пролив крови для Европи.

В АЗІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 12, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Афганістан входить в зносини з російськими большевиками.

ЛОНДОН, 10. мая. — Делегація з Афганістану прибула в четвер до Москви, щоби навязати зносини з російськими большевиками, як се доносить бездротна телеграма з Москви.

(Недавно доносили вісти, що афганістанські війська війшли на територію Індії, щоби помогти Індійцям у боротьбі против англійського правительства).

"SVOBODA" (LIBERTY)

Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
To Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ЩО ЗРОБИТЬ МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ З ІМПЕРІЯЛЇСТАМИ?

Як би мирова конференція в Парижи хотіла, або могла, поступати цілком справедливо, то всякі імперіялісти, себто політики тих народів, котрі хотять будувати „великі держави" коштом сусідів, були би дуже невдоволені.

З Німеччиною мирова конференція поступає справедливо. Нічого їй не дає сусідського, але ще забирає від неї ті краї, які вона давнійше забрала в сусідів, коли правили нею імперіялісти.

Але трафив ся випадок, що при столі мирової конференції сиділи також імперіялісти. То були міністри **Італії,** котрі також захотіли побудувати собі „велику Італію" коштом сусідським. А ще на біду трафилось і таке, що тим сусідом, який мав бути заграблений для „великої Італії", був союзник алїянтів, тих, що сиділи при столі версальського синедріону, отже навіть і самої Італії. Було би не красно, як би союзники при столі поскубались і один з того справунку вийшов з набитим мішком, а другий з оббитими боками. Але алїянти мовчали, а мовчали, бо мали з Італїянцем тайну умову. Однак представник Злучених Держав, які не признають умов тайних, встав і заявив, що він не годить ся з тайною умовою, яку мала Італія з алїянтами, а ще більше не годить ся з тим, аби Італія забирала в Югославян надморську пристань Фюме (Реку), якої алїянти не обіцяли навіть в тайній умові. Представники Англії і Франції не обзивали ся. Властиво вони могли встати і сказати слово про свій тайний договір, але гадали собі: Догодимо Італії, але не догодимо нашій союзниці Югославії і нашій приятельці Америці! Ліпше — мовчати; не даром то кажуть, що мовчанка — золото. І замовчали. А тимчасом Італїянці, звичайно горячокровні люди, забрали ся з Парижа до Італії радити ся з парляментом і з людьми на ринку в Римі, що з тим фантом зробити. І посли і люди в місті кажуть не уступати. А звісний італїйський письменник Д'Анунціо кричав поетичними словами висше альпейських гір, що не можна Югославянам відступити пристані Фюме, бо там є більше Італїйців ніж Югославян. Здавало ся, що справа вже посетльована: Італія візьме Фюме, делєгатів до Парижа не заверне і на тім конець. Але всюди є „але", отже і тут було. Ось приїхали до Парижа німецькі мирові делєгати, а за ними манджають австрійські і мадярські. Всі вони мають покласти своє намено, що годять ся платити за шкоду, якої наробили підчас стрілянини у війні. Алїянти вже приладили мошонки на гроші, а Італїянця нема. Тож він почіхав ся в потилицю і гайда назад до Парижа, аби бути при підписі і дістати свої гроші. Як алїянти побачили Італїянця, зараз в них вступив дух, бо міркують собі, що погодять його в добрий спосіб з Югославянином.

Як Італїянцеви закидали імперіялїзм, то він так відповідав:

— То правда, але Італія не така дуже імперіялїстична як другі. От, Чехо-Словаччина або Польща, вони не вели війни; ми їх визволили, а вони хотять загорнути міліони сусідів до своїх нових держав. Італія хоче лиш кількасот тисяч Югославян, а ті нові малі держави хотять по кілька міліонів і загортають їх при помочи військових наїздів!

Того ніхто не заперечить, що імперіялїзм Італії в порівнаню наприклад з імперіялїзмом польських панів, які хотять загорнути 20 міліонів людий трох сусідів, Українців, Білорусинів і Литовців, є просто зникаючий, алеж се зовсім не належить до почести порівнувати себе зі злодієм.

Італїйські міністри повинні дивитись, аби в добрий спосіб погодитись з сусідами Югославянами і жити з ними по сусідськи, але до порівнаня не ставати з польськими панами, бо се нікому не до лиця.

Італїйці по правді таки думали над тим, як би то в добрий спосіб погодитись з Югославянами, а мирова конференція також застановляла ся над сею важною справою. І вкінци дійшли до такого мирового полагодженя справи: Пристань Фюме перебирає на себе Лїґа Народів, але віддає Італії під нагляд на якийсь час. Тимчасом побудуєть ся в сусідстві другу пристань для Югославян, а як вона буде вже готова, то Фюме вже буде цілком італїйське.

Югославяни, певна річ, не дуже тим вдоволені, бо вони мали надію аж на три пристани: Триєст, Полю і Фюме, а Італїйці забрали всі, хоч ті пристани лежать на території югославянській; а крім того забрали ще з пристанями півостров Істрію, майже цілком югославянський, а також і частину югославянської Дальматії. Однак можливо, що вони волять і на се пристати, хоч з болем серця, ніж зачинати війну, яку тяжко було би їм виграти.

• • •

Нюйорський дневник „Таймс" стояв на справедливім становищи і заявляв ся за признанєм Фюме для Югославян, бож нема рації через те, що в тім місті є більше Італїйців, відгороджувати цілий югославянський нарід від моря.

Колиж тепер сей спір лагодять в такий дивний спосіб, то редакція „Таймса" жартує собі з цього.

В одній з передовиць (в минулу неділю) „Таймс" пише: „Італїйці тепер мають, чого хотять, а Югославяни дістануть субститут — підроблене Фюме".

Дальше „Таймс", жартуючи, каже: Чому не приложити тої засади і до инших спорів?

Чому, каже, наприклад Полякам не позволити заняти Львів на якийсь час, а Українцям не позволити кілька миль дальше поставити собі другий Львів?

Або чому не дати Полякам Тешина на Шлеску тоді, як Чехи не найдуть собі угля в иншім місци в сусідстві?

Нехай би, каже, Японія забрала собі від Хінців Шантунґ, але під условієм, що вона для них побудує натомісць другий Шантунґ.

В тім жарті „Таймса" є дуже богато здорової думки і правди.

Задоволити імперіялїстів годі без кривди сусідів.

Підроблене Фюме дійсно буде для Югославян виглядати подібно, як би хотіли підробити Львів або Шантунґ.

По справедливости Італїйці повинні сказати, що як можуть жити Югославяни в Італії, так можуть жити також і Італїйці в Югославії. Великого нещастя в тім не буде, як кількадесять тисяч Італїйців не буде в Італії, а кількадесять тисяч Югославян не буде в Югославії.

Таксамо не буде жадним нещастем, як кількадесять тисяч Поляків буде жити на Україні, а кількадесять тисяч Українців в Польщі.

Годі завести такий поділ, аби ані один Поляк не був поза Польщею, або ані один Українець не був поза Україною.

Вправді Полякови ліпше жити у вільній Україні ніж Українцеви у панській Польщі, але є такі українські острови вже на польській території, які годі викроїти з неї.

Таку засаду справедливости повинні приняти також Румуни, Чехи і Москалї, а вже передівсім повинна приняти її у відношеню до тих народів, котрі ще доси не вирекли ся імперіялїзму, мирова конференція. З Італією вона ще трохи числила ся тому, що се союзник і що її імперіялїзм не великий. Однак годі припускати, аби мирова конференція стерпіла імперіялїзм других держав, особливо нових, а спеціяльно такої **Польщі,** яка алїянтам нічого не помогла, а якої імперіялїзм доходить до божевіля, а також **Чехо-Словаччини,** яка не вдоволена трома міліонами Німців і хоче ще загарбати майже міліон угорських Українців, і вкінци і **Румунії,** яка алїянтів покинула, а тепер хоче захопити українську (північно-західну) Буковину і українські части (північну і полудневу) Бесарабії.

Тепер судить мирова конференція, але по її короткім суді наступить суд довший, суд народів і суд історії.

Який буде суд мирової конференції, такий буде також суд народів і історії про неї.

Як би вона не знищила імперіялїзму, то видала би засуд на себе, і то на все.

ЗЕМЕЛЬНЕ ПИТАНЄ НА УКРАЇНІ.

Земельна справа на Україні була і є найважнійшим питанєм для державних керматичів. Нерішуче становище Української Центральної Ради в справі полагодженя сього питаня викликало невдоволенє серед широких селянських мас. Вороже становище Скоропадського супроти земельної реформи причинило ся до многих селянських розрухів, викликало підїздову війну на Україні, а вкінци причинило ся до остаточного поваленя гетьманського режіму. Український хлібороб не хоче признати жадного правительства, коли воно не береть ся насамперед полагодити земельну справу в його користь. Цікаві факти про заходи ріжних правительств полагодити на Україні земельну справу подає Роберт Крозієр Лонґ, кореспондент нюйорської ґазети „Івнінґ Пост".

Коли Німці прийшли на Україну, щоби там набрати для себе поживи, вони заявили, що земельна справа на Україні стоїть далеко гірше ніж в Московщині. Московщина ще перед революцією була краєм хліборобських або хліборобсько-комуністичних власників. Властиве земельне питанє в Московщині видвигнено не тому, що там є може дідичівські посілости, але з приводу загального браку землї. В Московщині дідичів є дуже мало. Противно, на Україні є великі маєтки і февдальні маєтности. Огірченє з приводу сього збільшало ся ще й фактом, що дідичами на Україні не були Українці, але Москалї і Поляки. Тому земельне питанє було найголовнійшим, яке мала полагодити Центральна Рада.

Навіть Німці, котрі на земельну справу дивили ся з німецької точки погляду на поживу, домагали ся земельної реформи на Україні. На Україну прибув др. Макс Серінґ, професор політичних наук в універсітеті в Берлїні, і професори Адольф Ваґнер і Шмоллєр. Серінґ виготовив плян земельної реформи. Сей плян, з деякими змінами, приняло правительство Скоропадського. В плянї Серінґа було сказано, що одна особа може мати найбільше 3.000 акрів землї; але великі маєтки, добре загосподарені, мали остати ся ненарушеними. Також ненарушеними мали остати ся поля, з яких доставлювано бураки для цукроварень. Властителям земель, котрих маєтки мали підпасти реформі, дано шість місяців часу, щоби спродали свою землю селянам. Коли до означеного реченця сього не зроблять, їх маєтки мали підпасти конфіскаті, в такім виді, що держава мала перебрати їх на себе, платячи землевласникам якусь суму гроший в державних нотах, платних аж за пять лїт. Правительство плянувало також заснувати промисловий банк, в якім дідичі, котрі поспродували свої землї за державні ноти, могли вкладати сї ноти і ставати удїловцями. Земельний фонд під контролею правительства мав мати 34,000.000 акрів землї. Сю землю правительство мало відтак розділити між тих хліборобів, котрі мали меньше ніж 23 акри землї.

Сей плян не міг приняти ся. Коли Петлюра повалив правительство Скоропадського, він скликав до Києва робітничий зїзд, який мав бути відтак тимчасовим парляментом України, і сей зїзд виготовив плян, який наділяв землею кождого безземельного чоловіка, котрий лише уміє або хоче працювати при ріли; таких на Україні має бути округло 900.000.

Мімоза.

ТЕПЕР НЕ ЧАС...

(Присьвята армії ґен. Петлюри).

Досить терпіли ми в ярмі,
Досить враги гнобили нас,
Досить наш цьвіт вянув в тюрмі,
Тепер конець, тепер не час.

Тепер не час хилитись нам,
Тепер не час у чужий храм
Рабами йти з земним поклоном,
Хоч дух горить страшним проклоном.

Тепер не час нишком ридать,
Коритись злобній вражій лести;
Тепер вже час ланци пірвать
І гнів роздути огнем мести.

Тепер не час нишком страждать
І наче віл в ярмі хилятись;
Тепер не час кривди прощать,
Тепер час рахуватись.

Наше завзяте ще горить,
Хоробрість наша ще живе;
Нехай же лютий бій кипить,
Нехай ворожа кров пливе.

На нашій крови і кістках
Здвигнем нові житя основи,
Збудуєм вольний, новий шлях
До щастя, волї і обнови.

Під нами золоті лани,
Над нами неба море сине;
Гей в бій! бо вже зовуть сурми,
Нехай у крови ворог гине.

Філядельфія, 11. мая 1919.

КАТЕХИЗМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО КОМІТЕТУ.

(Надіслана стаття).

Що то є У. Н. К.?

Український Народний Комітет се політична, народна орґанізація українських еміґрантів в Злучених Державах.

Хто був його ініціятором, а хто вибрав, затвердив і править У. Н. К.?

Ініціяторами Українського Народного Комітету були визначні українські провідники, яким завсїди лежало і лежить добро України на серци, а вибрав, затвердив і править ним весь український нарід в Злучених Державах.

Яка ціль У. Н. К.?

Цілию Українського Народного Комітету є зєднати під прапор української ідеї (якою є независима українська народна република) весь український загал в Злучених Державах. Позатим ціль Українського Народного Комітету є в тісній звязи з цілями нашого 40-міліонового народу поза океаном.

Чи статут У. Н. К. є згідний з конституцією і правами американської держави?

Так, а найліпшим доказом сего те, що тутешне правительство не тільки не спротивило ся, але в цілости його заінкорпорувало.

Що є найважнійшою задачею У. Н. К. під теперішну хвилю?

Орґанізувати всю українську еміґрацію в місцеві Українські Народні Комітети по цілих Злучених Державах, збирати жертви на покриванє підпринятих діл та осьвідомляти загал з обовязками супроти своєї і тутешної держави.

Що зробив дотепер У. Н. К.?

Зєднав сотки тисяч нашої іміґрації під народний прапор; застеріг поміч зі сторони американської держави; поширив пресовою дорогою вагу української справи по цілім сьвіті; вислав делеґацію на мирову конференцію до Парижа; стоїть в тісній звязи з цілою українською репрезентацією на мировій конференції та її підпирає; подає всім вичерпуючі інформації в нашій справі, а також зєднав велике число приклонників для нашої справи серед других народів.

Кого уважає У. Н. К. за свого ворога?

Кождого, хто є ворогом независимости українського народу.

Чим поборює У. Н. К. своїх ворогів?

Своєю пильною і корисною працею, якої ворог найбільше боїть ся. Пізнати се по ворогови найліпше, бо чим праця Українського Народного Комітету пильнійша і кориснійша, тим ворог скорше звиваєть ся і пінить ся від злости.

Чи є вороги і серед нашої власної еміґрації?

Є, але їх житє почислене на години. Ряди їх стають щораз рідші, бо сьвідомійша часть серед них підносить руки до гори і з гірким кличем „Камерад" складає оружє.

Чи були доси які проби серед української іміґрації в Злучених Державах до повної єдности?

Так, були але з причини зарозумілости „українських короликів" розлетїлись мов попіл по вітрі. Час упливав на байдужности, домовій політиці, усобицях, каварнях, і через те не тільки, що не мож було числити на поміч і симпатію у чужих, але і свої ряди щораз то скорше топились.

Хто може стати членом У.Н.К.?

Кождий, хто тільки почуває себе Українцем, любить свій нарід і бажає для него волї і независимости.

Які обовязки накладає У. Н. К. на своїх членів?

Моральні і матеріяльні, то значить, кождий член повинен поширяти поміж нашим народом одиноку українську ідею і складати жертви на визволенє України, а зокрема на оборону загроженої польськими панами нашої Галичини.

Чого бажає У. Н. К. своїм приклонникам, а чого своїм ворогам?

Прихильникам бажає як найліпшого успіху, а ворогам скорого прозріня.

До кого вдаватись по всякі інформації в справі У. Н. К.?

До офісу Українського Народного Комітету, який містить ся в Ню Йорку. Адресувати так:

UKRAINIAN NAT'L COMMITTEE,
70 Fifth Ave., Room 1008, New York.

До кого слати жертви на оборону Галичини?

До головного касієра, о. Н. Підгорецького. Адресувати так:

Rev. N. PIDHORECKY,
22 E. 7th Street, New York City

Член. Укр. Нар. Комітету.

ГОЛОВНІ ЛІДЕРИ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ У ВЕРСАЛЮ.

Президент **Вудров Вілсон.**

Давід Ллойд Джордж,
англїйський премієр.

Жорж Клемансо,
францускиий премієр.

ХТО БУДЕ БРАТИ СЯ ЗА СЇ РОБОТИ?

Манїтобська (Канада) „Фрі Прес" з 5. цьвітня поміщує під повисшим наголовком слїдуючу передовицю:

Уроженець Канадієць і Канадієць, який прибув тут до нас з Британських Островів, не сповняли в недавних роках тяжкої праці в піднесеню сього краю. Се не є по англїйськи говорячий горожанин, який копає наші канали й осушуючі спусти, який робить джаґаном і шуфлею при будові наших зелїзниць, який видобуває наше угле з землї і який іде до лїса та рубає дерево для нас. Не так то дуже богато лїт тому молодий Канадієць і молодий Британієць, які прибули тут, аби зробити собі тут житло, були охочі брати ся за якунебудь роботу. Вони були охочі до зелїзничої конструкції і вирубу лїсів. Йти на роботу до лїса було почесним занятєм. Поселенець на початках у східній Канаді ніколи не хотів нічого лїпшого. Се була робота для чоловіка і жадним робом не цогана.

Одначе якжеж справа стоїть сьогодня?

Чужинецькі мови чуємо в лїсових кемпах, не тому що люди, які наймають ся до роботи на кемпах, волїють сего рода роботу, але тому, що по англїйськи говорячий Канадієць не дивить ся за того рода роботою. Зелїзничі компанії можуть видати міліони на будову нових лїній в слїдуючих кількох роках, одначе ви не побачите жадного руху зі сторони уроженців-Канадійців, аби вони брали ся за джаґан і шуфлю.

Фактом є, що через споре число лїт ми полягали на людий з центральної Европи до сповнюваня простих робіт. Ми відучили наші підростаючі поколїня від ручних занять. Робітник надієть ся, що зможе дати свому синови образованє, яке улекшить йому житє та не буде гарувати так як батько. Син механїка може вийти на якогось професіоналїста. Таке становище зі сторони родичів є природне і похвальне. Одначе з кождим поколїнєм процент фізично працюючих стає меньшим між говорячими по англїйськи Канадійцями, особливо в сій західній части краю, де є доста нагоди для кождого. Се є якраз сей напрям в нашім народнім житю, що допровадив до великої іміґрації в Канаду з країв, де населенє є більше густе, нагод меньше, а конкуренція за роботою острійша. В минувших роках було доста роботи в Канаді для чоловіка, який був охочий взяти ся за працю, при якій він уживав би більше своїх рук ніж голови.

Сьогоднїшне богатство Канади і її надія на будучий добробут лежить в її природних богатствах, розвинених і кріпких. Коли ми маємо далї поступати, ми мусимо розвинути наші копальні, наші лїси, фарми і нашу риболовлю. Ми будемо мусїли робити богато простої роботи. Будемо мусїли будувати зелїзниці, дороги, копати рови, працювати сокирою, джаґаном і шуфлею.

Хто буде робити сего рода роботу — роботу, яка є найбільше важною, коли край маєть ся розвивати? Чи по англїйськи говорячі Канадійці возьмуть ся до неї, коли „чужинецьке" робітництво маєть ся стримати нашими новими іміґраційними зарядженями?

А коли англїйські Канадійці ласкаво не возьмуть ся до сеї дїйсно будучої роботи, то що сему за причина? Чи се справа платнї, чи услівій занятя, чи кастової ріжниці в суспільнім порядку? Або чи се може є зростаючий наклін зі сторони канадійських людий стеречись від робіт, при котрих вони мусїли би собі поваляти руки і біле шмате?

Хто знає відповідь?

ПРОСЬБА ДО УКРАЇНСЬКИХ ПАТРІОТІВ В ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Родимці! **Дня 18. мая б. р.** відбудуть ся **ЗБОРИ** місцевого У. Н. Комітету. Просимо всїх, хто до нашої громади належить, явитись о годині 4-тій пополудни у гали Базар. Справи дуже важні і припізнені, котрі дотичать кождого здорово думаючого Українця, а іменно:

1. Просьба тов. Y. M. C. A. з Вунсокет, Р. Ай.
2. Просьба від публичної бібліотеки в Олнезвіл.
3. Дуже важна справа української бібліотеки при улици Вашінґтон в Провіденс, Р. Ай.
4. Справоздане місцевого У. Н. Комітету і його дальша робота.

Просить ся всїх, хто ще не жертвував нічого на оборону рідної справи в Галичині і хто цікавий, як справа стоїть доси, явити ся на заповіджені збори, бо справи вельми пекучі.

ЗА УРЯД У. Н. КОМІТЕТУ:
М. Пшоковський, О. Рекрут, І. Витязь.

Палата у Версалю, коло Парижа, де відбуваєть ся мирова конференція.

ГОЛОВНІ ПОСТАНОВИ ЗАКОНА ПРО ГОРОЖАНСТВО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Куди звертати ся за горожанськими паперами.

Як перші, так і другі папери можна дістати лише в суді, а саме в такім суді, в котрого окрузї чужинець властне мешкає. Отже, хто жиє в місті Ню Йорку, той може взяти горожанські папери в нюйорськім повітовім суді, Supreme Court of the County of New York (звичайно відомий яко „County Court", Chambers Street and City Hall Place). Той суд полагоджує більшу часть натуралізаційних справ у Великім Ню Йорку. Чужинець, котрий жиє денебудь в стейті Ню Йорк, може звернути ся за паперами до того суду, що має юрисдикцію над цїлим стейтом, United States District Court (в почтовім будинку на Park Row, New York).

Де дають інформації.

Інформації в усїх справах горожанства можна дістави почтою з офісу комісаря для натуралїзації (Commissioner of Naturalization, United States Department of Labor, Washington, D. C., або в Ню Йорку в офісї головного інспектора (Chief Naturalization Examiner, 5 Beekman Street, New York).

Перший папір або деклярація наміру.

Перші горожанські папери може взяти кождий чужинець, котрий скінчив вісімнайцять літ житя і має сталий осідок. Коштує один доляр. Треба зложити присягу. Зрештою не треба ніяких сьвідків анї доказів. Чужинець не мусить уміти говорити по англійськи і не мусить своєю рукою підписувати деклярацію. Таки перший папір або деклярація наміру значить лише, що деклярант має намір зректи ся горожанства в своїм краю і стати горожанином Злучених Держав. Але сама деклярація ще не робить його американським горожанином анї не відбирає йому горожанських прав в його дотеперішній державі.

Другі папери або подане о натуралїзацію.

Аплїкацію о другі горожанські папери можна внести два роки по деклярації наміру, значить по перших паперах, але не пізнїйше як сїм лїт по тїй деклярації. Аплїкант мусить підписати її власною рукою, значить мусить уміти писати. Мусить подати, де й коли родив ся, чим занимаєть ся, відки приїхав, де й коли прибув до Злучених Держав, на якім корабли, чи жонатий чи нї, як називаєть ся жінка, з якого вона краю і де жиє, як називають ся, де й коли родили ся та де жиють діти, і таке инше. Мусить заявити, що він не є противник організованого правительства, не анархіст і не многоженець. Аплїкація мусить бути потверджена присягою (афідевітами) двох горожан Злучених Держав, уроджених або натуралїзованих, котрі знали аплїканта що найменьше пять лїт без перерви, як що він так довго без перерви жив у стейтї. Коли він на протязї послїдних пяти лїт якийсь час жив в иншім стейтї, то мусить постаратись о писану й підписану в публичного нотара заяву двох сьвідків на той час свого побуту в иншім стейтї. Але треба памятати, що коли аплїкант цїлих пять лїт мешкав в однім стейтї, то за цїлий час мусить сьвідчити тасама пара сьвідків. Отже на примір, коли аплїкант три роки мешкав у Бофало, а два роки в Ню Йорку (оба міста в однім стейтї), то закон не дозволяє йому предложити окрему писану заяву сьвідків з Бофало, а окремих сьвідків представити з Ню Йорку; подане мусить бути підписане двома горожанами Злучених Держав, які знали його весь час через пять лїт. Сьвідки мусять посьвідчити, що знали його цїлий час і що він все вів себе як чоловік з добрим моральним характером і заслугує стати горожанином. Для подання о натуралїзацію треба, щоб аплїкант мешкав що найменьше пять лїт у Злучених Державах і найменьше один рік в тїм стейтї, де вносить подане.

Посьвідка приїзду з департаменту праці мусить бути долучена до подання о горожанство. Таку посьвідку можна дістати лише через урядника (клерка) того суду, до котрого маєть ся внести подане. На жадане урядник видає писану аплїкацію о таку посьвідку приїзду (certificate of arrival) і покаже, як її виповнити.

Письменна аплїкація.

Подане о горожанство має бути зроблене на письмі. Для того найлїпше взяти собі від урядника в суді друкований формуляр: „Facts Form for Petition for Naturalization". Той формуляр можна взяти з собою і або самому виповнити або з чиєю помочию. Виповнений формуляр передаєть ся урядникови і з него він сам виписує аплїкацію, котру чужинець мусить підписати.

Вдова і діти чужинця, котрий зробив деклярацію наміру (взяв перші папери), але помер передтим, заки ще взяв другі папери і дійсно став горожанином, можуть бути натуралїзовані без окремої деклярації наміру (без перших паперів).

Жовніри і моряки чужинці, котрі служили підчас теперішньої війни в армії або фльоті Злучених Держав, можуть стати горожанами без деклярації наміру (без перших паперів); вони не потребують доказувати пять лїт побуту в Злучених Державах; можуть вносити подане і брати папери в якімнебудь суді; мусять прийти з двома сьвідками до бюра натуралїзації та відбути приписаний вступний іспит і можуть жадати, щоб їх подання о натуралїзацію полагоджено негайно, хоч всї инші подання мусять бути виставлені найменьше на девятьдесять днів. Ті приписи стосують ся до всїх жовнірів і моряків, котрі ще є у військовій службі, або були увільнені не давнїйше як шість місяців перед поданем о горожанство.

Натуралїзація чужинців-ворогів (то є людий уроджених в тих державах, з котрими Злучені Держави є або були у війнї) тепер недозволена, хиба що такий чужинець зложив деклярацію наміру (взяв перші папери) не меньше як два і не більше як сїм лїт перед американською війною.

Вибори.

Натуралїзаційних справ не полагоджують через день перед кождими загальними виборами в окрузї суду.

Знаня англійської мови в часї принятя горожанства вимагаєть ся від всїх чужинців, котрі зробили деклярацію наміру (взяли перші папери) по 27. вересня 1906 р. і котрі не подались о земельні надїли (гомстеди) з публичних ґрунтів Злучених Держав.

Кошти натуралїзації. Перші папери коштують $1.00. Подане о натуралїзацію $4.00. Письменні або устні заяви сьвідків для доказу побуту в иншім стейтї коштують звичайно $5.00.

Горожанство жінки і малолїтних дітий іде за горожанством чоловіка і батька. Жінка, котра є горожанкою Злучених Держав, тратить горожанські права, ідучи заміж за чужинця. Зате жінка горожанина дістає сама горожанство.

Утрата горожанства.

Коли натуралїзований чужинець вертаєть ся до свого рідного краю або переселяєть ся до якого иншого чужого краю, жиє там через пять лїт по принятю горожанства і там настало поселюєть ся, то приймаєть ся, що він зрік ся американського горожанства і його горожанські папери можуть бути скасовані.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. „Подільська Січ", від. 8, відбуде мітинг в неділю, 18. мая, о годині 6-тій вечер. Кождий член має явити ся на тім мітингу, а котрий не явить ся, заплатить кару 50 центів, бо є важні справи до полагодження. — Н. Турчин, І. Лабойда, Г. Скробач.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Георгія, від. 239, повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудеть ся дня 18. мая, зараз по Службі Божій, в домі тов. Укр. Ам. Горожан, 822 Н. Франклін ул. Кождий член має явити ся, бо є важні справи до полагодженя. Будеть ся приймати нових членів до братства і до У. Н. Союза після статута. Кождий член повинен вирівнати свої місячні вкладки, бо в противнім разї буде суспендований. — І. Жмутин, предс.; І. Береза, кас.; І. Сорока, секр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ. Відділ 344-тий подає до відома всїм своїм членом, що піврічний мітинг відбудеть ся дня 18. мая б. р., точно о годині 3-тій пополудни. Всї члени мають явити ся. Неприсутний член заплатить кару 50 цнт. — С. Козевич, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Василія, від. 364, подає до відома всїм своїм членам, що піврічний мітинг відбудеть ся дня 18. мая б. р. в гали церковній, зараз по Службі Божій. Обовязком кождого члена явитись на мітингу, бо є дуже важна справа до полагодження, як також вирівнане членських вкладок. Неприсутний член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. Будеть ся принимати нових членів без вступного до братства, а до У. Н. Союза після статута. Користайте, Родимці, з сеї нагоди і приступайте гуртом до нашої організації, бо де сила, там і воля. — І. Сподар, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Дорогі Родимці! В неділю, 18. мая б. р., відбудеть ся мітинг тов. ім. Тараса Шевченка, від. 241, у гали Базар, 252 Вілард Аве. Сим просимо всїх місцевих членів вирівнати свої залеглости і явитись на мітингу о годині 2-гій пополудни. Просить ся позамісцевих членів, аби ще перед 18-тим надіслали свою місячну належитість як до У. Н. Союза так і до товариства на руки касієра, О. Рекрута, 18 Bishop St. Українці! Обовязком кождого з Вас вступити до нашої організації, бо тов. ім. Тараса Шевченка було і є одинокою організацією, котра дбала і помагала своїм членам в часї лютуючої інфлюенци. Товариство охотно прийме Вас в члени без вступного, а до У. Н. Союза після статута.—М. Шиноновський, пр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаєть ся до відома членам тов. ім. Івана Франка, що місячний мітинг відбудеть ся в неділю, 18. мая, точно о годинї 4-тій пополудни, в домі тов. Укр. Ам. Горожан під ч. 822 Н. Франклін ул. Обовязком кождого члена бути на тім мітингу присутним, бо є важні справи до полагодженя. Будеть ся принимати нових членів до товариства і до У. Н. Союза. — Н. Витязь, предс.; П. Басараб, кас.; Р. Карбівник, писар.

Ukraine.

The So-Called Little Russia.

Two-thirds of the territory of Ukraine is made up of the steppes, great plains extending six hundred miles from the Karpathians to the Sea of Azov, and the tributaries of the River Don. Generally speaking, the steppes are devoid of trees, and the larger region, according to the New York World, from which we cite the following figures, is now under cultivation. The approximate area of Ukraine is 330,000 square miles, with a population estimated at 33,000,000. The largest seaport city is Odessa, on the Black Sea, with an approximate population of 650,000. Kief, the capital of Ukraine, has a population of 626,000. In the New York World we read further that—

"From the ninth to the fourteenth century Ukraine was an independent kingdom. Then began an era of domination by the Lithuano-Poles, which lasted for 250 years. During the ensuing Cossack period, one of revolt against foreign masters, Ukraine reasserted itself as a free nation and formed a republic. The last vestige of this republic was removed in 1775 by Catherine the Great, Empress of Russia. Since that time Ukraine's desire for independence never diminished. During the governmental disorders in Russia in 1917 an All-Ukraine Congress assembled and prepared a manifesto for the establishment of a Ukraine Government "without separation from Russia." Minister Kerensky then granted authonomy to the Ukrainians. Following the overthrow of the Kerensky Government in November, 1917, Ukraine declared itself a republic and made a separate peace with Germany."

Who the Ukrainians Are.

The Ukrainians are nominally distinguished as the Little Russians, in contrast with the Russians generally considered, who are described as Great Russians. The Little and the Great Russians constitute nine-tenths of the Russian race. White Russians make up the other tenth, and they are settled between the Great Russians of the north and the Little Russians of the south. This race allotment is very clearly shown by various writers on Ukraine, among whom we may mention Mr. Isaac Don Levine, author of "the Resurrected Nations" (Frederick A. Stocks Company, New York).

Ukraine, the word, means "borderland," and was applied to the southern region of Russia by the Muscovites of the north. If the Little Russians, or Ukrainians, as Mr. Levine points out, had been confined to Russia they would have come into possession of all the territory they inhabited. But some of them fell under the control of Austria-Hungary and became known as Ruthenes, or Ruthenians. Most so-called Ruthenians are to be found in eastern Galicia. So it happens that the Little Russians are known by two names, Ukrainians and Ruthenians, altho in early history, language, religion, and customs they are one people. To quote this informant further:

The Great and Little Russians.

"The history of Russia does not begin with the history of the Great Russians, but with that of the Little Russians. The first Russian Kingdom or principality was established in Kief, the capital of what is now Little Russia. When Kief was a flourishing town, carrying on trade with the Byzantine Empire, the north of Russia was still undeveloped. Had no external forces interfered, Russia would perhaps have developed its strength in the south and eventually become dominated by the Little Russians. However, the Mongol invasions swept over the southern regions, driving the independent chiefs into the marshy and forested north. Kief, the 'Mother of Russian Cities,' as it is still known, was conquered, while Moscow, in the heart of Great Russia, took over its position.

"It has been said, and not without justice, that had Kief continued as the capital of all Russia, the Ukrainian problem would never have arisen and Little Russia would have considered itself as an integral a part of the country as Great Russia. The difference in the language of the two groups was only one of dialect. However, Muscovy was from the very beginning a highly centralized state, and Little Russia was never permitted to share in its councils and government. The result, of course, was the estrangement of the latter from its northern brother.

"Christianity entered Russia through the south. It was when Kief was just rising that its Grand Duke, Vladimir, joined the Greek Church, and had all the inhabitants of Kief baptized. After that Christianity spread northward and penetrated into the vast country. Kief is even now a holy city to the religious Russians, and hundreds of thousands of pilgrims flock to its sacred places annually from every corner of Russia.

"The Tatar invasions from the east drove many Little Russians westward, and they settled in western Bukowina, eastern Galicia, and the surrounding territory. It was here that the Little Russians became known as Ruthenians in later years. This dispersal of the race weakened it, while to the north-west two great Powers were developing, Lithuania and Poland. The latter obtained control over Galicia in 1340, when the Polish King Casimir the Great established himself in Little Russia upon the death of its duke, in 1339. Lithuania also coveted part of that southern land, and the two kingdoms finally divided it among themselves, Lithuania taking the eastern regions of Little Russia. But Lithuania later became united with Poland, so that Little Russia, from the Karpathians to the Don, was incorporated with Greater Poland."

Polish and Lithuanian Rule in Ukraine.

Religious oppression, according to this informant, weighed upon the Orthodox Little Russians, who were disqualified from the Diets unless they conformed to Roman Catholic tenets. Originally the Little Russians were peasants, but the establishment of serfdom in the northern countries started a stream of freemen and criminals to the southern steppes of the borderland—Ukraine. They formed a nucleus for the Cossacks, freelances banded together by the Polish Government to face Tatar and Turkish invaders. Freedom was a doctrine of the Cossacks, and when the grip of the Lithuanian and Polish nobles came close to imposing serfdom on the inhabitants of Ukraine, enmity sprang up between the Ukrainians and their masters. Religious and economic oppression, we are told, molded a national consciousness in the Little Russians, which, as usual, manifested itself in revolt. The spirit of rebellion, prevalent all through Ukraine, was concentrated in the independent Cossack communities located along the lower Dnieper River. The banner of insurrection was raised in 1648 by the Cossacks under the leadership of their great hetman Bogdan Khmelnitsky. We read then:

A Cossack Leader.

"Khmelnitsky was a small Cossack landowner. He had been subjected to cruel ill-treatment by a Polish noble. Unable to obtain redress by law, he centered his efforts on consolidating the spirit of discontent among his brethren. With a force of Cossacks and Tatars he started out northward in 1648, annihilating all the Poles and Polish Jews. A Polish leader, Potocki, made an attempt to stop his march with a force of four thousand. This contingent was wiped out, and a week later another Polish army was disastrously defeated by the rebels. The rising now assumed vast proportions, hundreds of thousands of insurgent Ukrainians gathering about Khmelnitsky. The path of the Ukrainian advance was marked with unexampled bloodshed. Terrible atrocities were committed; whole cities were wiped out, so deep was the feeling of revenge in the Cossack heart. Poland was fairly shaken. An enormous army of a quarter of a million was finally recruited by the Poles to stop the advancing warriors. The battle that ensued was a decisive victory for the Cossacks.

"The Poles then offered terms to the Cossacks, but they were rejected by Khmelnitsky. Under the personal leadership of the King, the Poles continued desperately their efforts to subdue the rising. On the part of the Poles it was really a fight for the 'privileges of nobles and for religious intolerance,' while the Cossacks fought for freedom. After many battles the latter were defeated and a peace was concluded, but one not of long duration. Hostilities were renewed and the Cossacks found it necessary to transfer their allegiance to the Muscovite Czar. Khmelnitsky sent an envoy to the northern ruler offering Little Russia to him as an autonomous unit. The treaty of Pereyaslav, concluded between Ukraine and Russia in 1651, stipulated that the former retain its separate organization under the egis of Moscow."

Resultant Ukraine Government.

The Ukrainian governmental system was "crudely republican," and endured even under the Czar's suzerainty, according to treat. If Khmelnitsky had lived long enough to establish firmly the proper relations with Moscow, Ukraine's autonomy might have proved more or less durable. But he died in 1657, and Russia began to work toward the complete fusion of Little and Great Russia. By the peace of 1667, concluded between Russia and Poland, Poland obtained the part of Ukraine which adjoined it, with the result that this section lost its autonomy. Eastern Ukraine sought an alliance with Charles XII. of Sweden during the reign of Peter the Great in order to get rid of Russia rule. In the celebrated battle of Poltava, 1709, Sweden was disastrously defeated, and Ukrainian autonomy was entirely abolished by Peter. At the same time as Ukraine's political institution was being demolished, Russia initiated measures of repression against the Ukrainian language, such as prohibition of the printing of Ukrainian books in 1720 and, soon after, the closing of Ukrainian schools. In 1772 and 1793-95, when Poland was partitioned, those parts of Ukraine which belonged to it were taken over by Russia, except eastern Galicia and part of Bukowina, which, known as Ruthenia, went to Austria as Polish territory. The modern Ukrainian problem, we are told, dates from this division, and is really a double problem, that of the Ukrainians in Russia and of the Ukrainians in Galicia. In the first country they were subjected to intense Russification, while in the second they were controlled by the Poles, who wished to have them Polonized.

In the Nineteenth Century.

Advancing to the middle of the nineteenth century, we are advised by Mr. Levine that Austria began a new method of dealing with Galicia. Formerly Austria had sustained the Poles in their attitude toward the Ruthenians. To curb the Poles and to embarrass Russia, before the war, Austria encouraged the national aspirations of Ukraine. It is reported that the Teuton monarchies designed a united autonomous Ukraine in order to weaken Russia. Ruthenian professorships were founded in the University of Lemberg and extensive literature from Galicia to propagate the spirit of Ukrainian nationalism was secretly circulated in Russian Ukraine. In the early years of the present century several Ukrainian revolutionary parties were operating in Russia. We read then:

"The conditions under which the Ukrainians lived in Galicia finally culminated in a general strike in 1902, which extended over all of eastern Galicia. This was preceded, in 1897, by a conflict with the Poles, which resulted in the murder of eight Ukrainians and many wounded. In 1900 two political parties were organized by the Ukrainians in Galicia. They demanded the division of Galicia into two parts, Eastern and Western, the former to be constituted as a separate Ukrainian province. It was these parties who were responsible for the strike in 1902 and for the numerous subsequent demonstrations. The revolutionary outbreaks in Russia in 1905 reverberated in eastern Galicia, and the Ukrainian movement there gained in intensity just as the Polish policy of suppression grew in severity. The dramatic climax of the contest occurred in 1908 when the Polish governor of Galicia, Count Potocki, was shot by Miroslav Sichinsky, a Ukrainian student. The indictment of the assassin recognized the fact that the shooting was the outcome of the struggle of the Ukrainian peasants against the Polish nobility, admitting that the slain governor supported the Russia policy in Galicia. In 1913 a semiofficial Russia statement said that a secret pact between the Polish leaders in Galicia and the Russia Prime Minister Stolypin was in existence. This agreement apparently was the result of the menace which the Ukrainian democratic movement constituted to both the Russian autocracy and Polish aristocracy. Sichinsky escaped and made his way to the United States, where he was admitted after the United States Government held his offense to have been a political act.

"The Great War brought Galicia into the international arena. The Russian armies occupied Galicia in 1914, and immediately the Czar's government instituted a campaign of Russification there. The reactionary Russian Governor-General, Count Bobrinsky, issued a proclamation in which he announced that he considered 'Lemberg, in East Galicia, the real cradle of Great Russia, since the original population was Russian,' and that he intended to reorganize the country on the basis of Russian ideals. The Russian language was immediately introduced and the Ukrainian prohibited. Russian officials were appointed and the Ruthenian Uniate Church subjected to persecution. The Ukrainian deputy Levitsky protested in the Austrian parliament against the Russian activities, while in the Russian Duma the same methods were denounced by the radical members. When the Russians were driven out of Galicia and Russian Poland was occupied by the Central Powers, the latter sought to win the support of the Poles by setting up a reunited Poland under their protection. The Ukrainians in Galicia were alarmed at the prospect of being incorporated in Poland and again raised their voices for autonomy."

The Russian Revolution.

But the outhburst of the Russian revolution, Mr. Levine relates, "quickly gave birth" to a Ukrainian National Assembly, or Rada, which met at Kief. The hope of the Ukrainian nationalists was a union with free Russia on a federal basis. Unfortunately, we are told, the provisional governments of Lvov and Kerensky "still dreamed of a centralized and indivisible Russia." If Kerensky had realized Ukraine's just demads for autonomy, according to Mr. Levine, the later course of events might have been different, for Ukraine did not come under the domination of the Bolsheviki when they seized the government in Petrograd. Nationalist Ukraine, nevertheless, adopted an open mind toward Russia, altho the „separatists," mostly Austrophiles from Ruthenia, attained considerable influence in Ukrainian circles. But to prove that Ukraine's liberal policy held sway, Mr. Levine quotes the proclamation of the Ukrainian National Council, dated November 20, 1917, which is the Ukraine's declaration of independence, and reads in part as follows:

"Ukrainian people and all peoples of the Ukraine! An hour of trials and difficulties has come for the land of the Russian Republic. In the north, in the capitals (Petrograd and Moscow), a bloody, internecine struggle is in progress. A central government no longer exists, and anarchy, disorder, and ruin are spreading throughout the state.

"Our country also is in danger. Without a strong, united, and popular government, Ukraine also may fall into the abyss of civil war, slaughter, and destruction.

"People of Ukraine, you, together with the brother peoples of Ukraine, have entrusted us with the task of protecting rights won by struggle, of creating order and building up a new life in our land. And we, the Ukrainian Central Rada, by your will, for the sake of creating order in our country and for the sake of saving the whole of Russia, announce that henceforth Ukraine becomes the Ukrainian National Republic. Without separating from the Russian Republic and preserving its unity, we take up our stand firmly on our lands that with our strength we may help the whole of Russia and that the whole Russian Republic may become a federation of free and equal peoples.....

"Likewise we shall insist that at the Peace Congress the rights of the Ukrainian people in Russia and outside Russia shall not be infringed in the treaty of peace. But until peace comes every citizen of the Republic of Ukraine, together with the citizens of all the peoples of the Russian Republic, must stand firmly in their positions both at the front and in the rear.....

"Citizens! In the name of the National Ukrainian Republic in federal Russia, we, the Ukrainian Central Rada, call upon all to struggle resolutely with all forms of anarchy and disorder, and to help in the great work of building up new state forms, which will give the great and powerful Russian Republic health, strength, and a new future. The working out of these forms must be carried out at the Ukrainian and all-Russian Constituent Assemblies."

Effect of Bolshevism.

Between Ukrainian Nationalism and Bolshevism in Ukraine there began a struggle as the effect of the overwhelmnig Bolshevik wave in Russia. The struggle did not last long, Mr. Levine reminds us, because the Ukrainian nationalist element was supported by the Central Powers, who were "naturally interested in disrupting Russia." The Ukrainians made a separate peace with the Gentral Powers and we are told that—

"As a result of the separate peace the Teutons extended their influence in Ukraine and finally dissolved the Ukrainian National Rada and set up in its stead a dictatorship headed by Hetman Skoropadsky, who remained in power leaning on German bayonets. The downfall of the Central Powers naturally led to the downfall of their puppet. The breakup of Austria liberated the Austrian Ukrainians, or Ruthenians, and there was no apparent obstacle toward their union with Russian Ukraine. But such an obstacle did arise as soon as the Poles learned that the Ukrainian National Council took over the admistration of eastern Galicia. The former would not admit the national claims of the Ruthenians, and war between the two races opened when Lemberg was occupied by the Ukrainians. Polish troops reconquered the city, but the Ukrainians besieged it again in January, 1919.

"The Ukrainian problem is fairly complicated. The Russian Ukrainians do not demand complete separation from Russia, realizing that it would cut off the latter from the Black Sea and virtually strangle the hundred-million nation to the north. Russian Ukraine would therefore prefer to become an autonomous member of an all-Russia federation. The Ukrainians in Galicia and Bukowina are actuated by two motives mainly. First, liberation from the yoke of the Polish nobility and separation from Poland. Secondly, reunion with their brethren to the east.

"If the principle of self-determination be justly applied to the Ukrainian problem, its solution would necessarily follow ethnic lines. But these lines are rather vague in the east and north, where the Little Russians and Great Russians and White Russians are merged. The Ukrainian National Council claimed in Russia for Ukraine the provinces of Kief, Podolia, Volhynia, Chernigof, Poltava, Kharkof, Yekaterinoslav, Kherson, and Tauris (less the Crimea). In addition, it claimed some districts of other adjoining provinces, including that of Kholm, which the Poles also claimed for Poland, thus creating another Polish-Ukrainian quarrel. The main dispute is, of course, in Galicia. The Poles claim Lemberg, the capital of eastern Galicia, on the ground that a majority of its inhabitants are Poles. Counting the Polish Jews, this is true of Lemberg and its immediate vicinity. But do the Polish Jews prefer Poland to Ukraine? And what about the indisputable fact that the larger territory in the midst of which Lemberg is situated is inhabited by a majority of Ukrainians?

"When the ethnographic frontiers of Ukraine are drawn, it emerges a vast country, stretching from the Karpathians to the Caucasus. On the south it is bounded by the Black Sea, Roumania, and Hungary; on the west, by Czecho-Slovakia and Poland; on the north and east by Russia. Acording to the Russian Imperial census of 1897 there were 22,000,000 Ukrainians in Russia, and their number must have considerably increased in the following twenty years. In eastern Galicia and Bukowina there were 4,000,000 Ukrainian, bringing the present total for the nation well above 30,000,000, spread over more than three hundred thousand square miles, a territory almost as large as France and Spain combined.

"Ukraine is an extremely fertile and wealthy country. Without Ukraine, Russia would be unable to breathe and prosper. A settlement of the Ukrainian problem can therefore not be effected without consideration for Russia, as the latter would sooner or later break the barrier of an independent Ukraine and provoke another war. The Ukrainians realize this and, while pleading for the recognition of their national rights, express their willingness to enter a federation of Russian states patterned after the United States of America."

Language and Literature.

A high place among Slavic languages is allotted to the Ukrainian, which is said to be the most melodious of Slavic tongues, and, next to the Italian, the language most suitable for singing. Of great importance, however, is the richness of the language, we learn from the volume, entitled "Ukraine," by Stephen Rudnitsky (Ukrainian Alliance of America, New York), who tells us further that:

"The common people have collected and preserved the treasures of the Ukrainian language. While the vocabulary of an English farmer, according to Ratzel, does not include more than three hundred words, the Ukrainian peasant uses as many thousands. And, incidentally, the purity of the language is remarkable. Barely a few borrowed words have been introduced into the language of the people through the centuries of contact with neighboring peoples. They disappear entirely amid the wealth of pure Ukrainian words. What interest us geographers and natural scientists most of all is the wonderful wealth of the colloquial language in very striking names for surface forms, natural phenomena, plants, and animals. The construction and codification of the Ukrainian terminology of natural sciences and geography were, therefore, very easy. The infant science of the Ukraine possesses a terminology which, for example, far surpasses the Russian.

"The most important proofs of the independence of the Ukrainian language are Ukrainian literature and Ukrainian science. The Ukrainian language has given proof, through its development of a thousand years, that it is capable of giving expression to the loftiest products of human feeling and human intellect."

(*Literary Digest*, May 10, 1919.)

СМЕРТНІСТЬ НАСЕЛЕНЯ І СУСПІЛЬНІ УМОВИ.

Смерть — се неминуча доля кождої людини. Однак, хоч смерть приходить до кождого, вона не приходить до кождого в один і тойсамий час, а до одного скорше, до другого пізнійше. Через те одні люди жиють довще, другі коротше.

Довгі часи люди думали, що в приході смерти нема ніякого порядку, жадного правила, жадного закона. Але з часом, розглядаючи смертність, т. зн. число смертних случаїв на кожду тисячку населеня, вони доглянули, що смертність є инакша в одній державі як в другій, ба навіть, що вона правильно инакша в одній клясі тогосамого народу, як в другій.

Головна причина більшої смертности.

Стали люди шукати за причиною того явища і прийшли до переконаня, що головною причиною більшої або меньшої смертности є меньший добробут. Иншими словами: чим красше економічно жиєть ся якому краєви, народови, клясі, тим меньша буде смертність в тім краю, народі, чи клясі. Таким чином економічний добробут все йде вкупі з певною смертностию. Залежність смертности від матеріяльного положеня се невідкличний закон суспільного розвою.

Стверджують нам се цифри, порівнуючі зі собою смертність ріжних европейських країв. Ось на основі урядових даних по ріжних країнах сьвіта вмирало в 1912 році на кожду тисячу людий душ населеня: В Австралії 10.7 душ; в Голяндії 12.4 душ; в Данії 13 душ; в Анґлії 13.3 душ; в Норвеґії 13.4; в Швеції 14.2 душ; в Шотляндії 15.2 душ; в Німеччині 15.5 душ; в Швайцарії 15.8 душ; в Бельгії 16.4 душ; в Ірляндії 16.5 душ; в Франції 17.5 душ; в Італії 18.2 душ; в Австрії 20.5 душ; в Сербії 21.1 душ; в Еспанії 21.8 душ; в Румунії 22.9 душ; в Угорщині 23.3 душ; в европейській Росії 25.9 душ.

На отсїй табельці подано немов би в ріжних краях на тисячу людий вмирало певне число душ і певна частина одного чоловіка; примірom в Австрії на рік мало би вмирати на тисячу осіб пересічно 20 осіб і пять десятих (половина) чоловіка. Очевидна річ, що ніде часть чоловіка не вмирає. Се число означає нічого иншого, лише те, що на десять тисяч людий вмирає 205 людий. В тойсамий спосіб треба розуміти всі дроби.

Тепер пригляньмо ся табельці. Бачимо, що на ній ріжні країни сьвіта впорядковані під оглядом смертности серед населеня. Не треба знати дуже богато про жите людий в тих краях, аби побачити, як тісно економічний стан населеня звязаний з числом смертий. Табелька починаєть ся від Австралії, тої наймолодшої кольонії в британській імперії, де анґльо-саксонська раса закинула свою ідивідуальну засаду: „Кождий за себе, а задних най чорт побере!" Там вона завела ориґінальну соціялістичну політику з широкою охороною працюючих, з далеко йдучими законами про довжину робучого дня, висікість заробітної заплати, охорону робітників перед покалїченем, смертию та безробітєм і т. и. І плоди сеї політики бачимо наглядно в низкій смертности, котра неозначає нічого иншого, як довший пересічний вік людий.

Від Австралії табелька переходить до щораз висших смертностий і ми бачимо, як вона рівночасно переходить від одного краю до другого, в котрім населене краю жиє гірше ніж в попереднім. Правда, в подробицях табелька не конче вірна; примірom, не можна сказати, щоби в Ірляндії смертність була меньша ніж у Франції тому лише, що у Франції нарід жиє гірше ніж в Ірляндії. В сім случаю в Ірляндії ділають ще инші причини, як еміґрація молодшого населеня поза межі краю. Однак на загал, відсунувши ту і тим подібні виімкові умови, смертність побільшуєть ся головно і передівсім з економічним положенем. Конець табельки під тим оглядом незвичайно поучаючий. Бачимо, що на самім її кінци засіли самі поваги у визискуваню народу: Румунія, Угорщина тай очивидно Росія. Видно у сеї послїдної економічні умови народного жития найгірші з усіх перечислених країв; видно там заробок найнизший, робучий день найдовший, охорона робітників при праці найгірша, їх пожива, санітарні умови, фабричні і домашні найгірші.

Місто містови не рівня.

Тесаме побачити можемо з порівнаня смертности по ріжних містах Европи. І так: В 1912 році на тисячу душ населеня вмирало:

Місцевість	Душ
В Амстердамі (Голяндія)	11.3
В Стокгольмі (Швеція) ..	12.9
В Кристіянії (Норвеґія) ..	13.7
В Лондоні (Анґлія)	13.8
В Копенгазі (Данія)	14.0
В Берліні (Німеччина) ...	14.4
У Відни (Австрія)	15.4
В Брукселі (Бельгія)	15.5
В Парижи (Франція)	16.5
У Варшаві (Польща)	18.9
В Римі (Італія)	20.2
В Петрограді (Росія)	21.9
В Москві (Росія)	24.7

І знов бачимо тесаме: в Петрограді та Москві смертність богато висша ніж у всіх других столицях Европи. В Москві умирає два рази більше людий ніж в Амстердамі і Стокгольмі та півтора разу більше ніж в Лондоні, Берліні і Відни.

Два народи в однім.

Але в кождім знова народі чи державі смертність не однакова в усіх верствах та клясах. Тут знов повторяєть ся тесаме явище, котре ми вже пізнали: чим біднійша ґрупа населеня, тим більша серед неї смертність.

В місті Гамбурзі (в Німеччині) на кожду тисячу людий:

1. В дільницях, в котрих пересічний дохід населеня виносить 2.400 марок, помирало 9.2 душ.

2. В дільницях, в котрих пересічний річний заробок населеня виносить 800 марок, помирало 10.3 душ.

3. В дільницях, де пересічний річний заробок населеня виносить 240 марок, помирало 25.6 душ.

Значить, в бідних дільницях смертність була півтора разу більша ніж у середно-богатих, а півтретя разу висша ніж в найбогатших.

Тесаме стверджує данська урядова статистика. В Данії межи богатими людьми у віці 25 до 35 літ було 58 смертий на 10.000 осіб, межи біднійшими 96; межи людьми від 35 до 45 літ віку було смертий серед богатих 92, серед біднійших 101; між особами у віці від 45 до 55 літ було смертий серед богатих 155, серед біднійших 356 осіб. Коротко кажучи, смертність серед біднійшої части населеня була півтора до двох разів більша ніж серед богатшої.

Чахотка (сухоти) забирала в Парижи в роках 1901 до 1905 на 1.000 душ населеня:

1. У віці від 1 до 19 літ серед богатих 6, серед зажиточних 10, серед бідних 18 осіб.

2. У віці від 20 до 39 літ серед богатших 13, серед зажиточних 32, серед бідних 69.

3. У віці від 40 до 59 серед богатих 16, серед зажиточних 42, серед бідних 91.

Значить, чахотка забирає серед біднійшого населеня в самій силі віку 5 разів більше жертв ніж серед богачів.

Подібні висліди дає статистика других недуг. В Парижи, примірom, на 100 тисяч душ вмирало від віспи: межи богатими 2, межи зажиточними 6, межи бідними 10 осіб; від шкарлятини: між богатими 6, зажиточними 8, серед бідних 10; від коклюшу: серед богачів 3, серед зажиточних 12, серед бідних 28; від кору: серед богачів 3, зажиточних 37, серед бідних 67; від дифтерії: серед богачів 19, зажиточних 45, бідних 77.

Значить, від ріжних недуг серед бідних умирає від 5 до 12 разів більше ніж серед богатих.

Люті пошесні хороби виказують ще більшу ріжницю смертности межи бідними та богатими. Так, примірom, від холери в Гамбурзі на 1.000 осіб: з річним доходом 50.000 марок і більше умирало 5 осіб; з річним доходом 25.000 до 50.000 марок умирало 11 осіб; з річним доходом 5.000 до 10.000 марок умирало 16 осіб; з річним доходом 2.000 до 3.500 марок умирало 27 осіб; з річним доходом 1.000 до 2.000 марок умирало 55 осіб; з річним доходом 800 до 1.000 марок умирало 62 особи.

Значить, холера забирала серед найбіднійшої кляси 12 разів тільки осіб на кожду тисячку, як серед найбогатшої.

Не меньше цікаве порівнане смертности серед робітників зі смертностию серед решти населеня. В Берліні, примірom, на тисячу мущин вмирало:

1. У віці 16 до 20 літ серед робітників 6 душ, серед решти населеня 3 души.

2. У віці 20 до 25 літ серед робітників 6 душ, серед решти населеня 4 души.

3. У віці 25 до 30 літ серед робітників 9 душ, серед решти населеня 3 души.

4. У віці 30 до 35 літ серед робітників 12 душ, серед решти населеня 2.5 душ.

5. У віці 35 до 40 літ серед робітників 15 душ, серед решти населеня 4.5 душ.

6. У віці 40 до 45 літ серед робітників 16 душ, серед решти населеня 12 душ.

7. У віці 45 до 50 літ серед робітників 21 душ, серед решти населеня 19 душ.

8. У віці 50 до 55 літ серед робітників 29 душ, серед решти населеня 24 души.

9. У віці 55 до 60 літ серед робітників 43 души, серед решти населеня 32 души.

Значить, у кождім віці смертність серед робітників висша ніж серед решти населеня. Особливо велика ріжниця у віці від 25 до 40 року житя; тоді серед робітників вмирає від 3 до 5 разів тільки людий, що серед решти населеня.

Кляси серед кляси.

Але навіть серед робітничої кляси смертність не однакова, а ріжнить ся відповідно до умов праці в ріжних професіях. Чим тяжші умови праці, чим більше робітники виставлені на клоціт, трійливі випари, тим висша смертність серед них. Ось-так, примірom, урядова перепись Анґлії виказує, що в 1900—1912 р. на тисячу людий, займаючих ся даною професією, вмирало: серед чорноробучих і денних робітників 31.3 душ; серед рудокопів цинової руди 20.8 душ; серед оловяних робітників 19.7 душ; серед мідяних робітників 15.3 душ; серед хемічних робітників 14.9 душ; серед ґумових 14.4 душ; серед кравців 14.4 душ; серед гарбарів 14.2 душ; серед складачів 13.09 душ; серед робітників оброблюючих шерсть 13.8 душ; серед шевців 13.8 душ; серед ковалів 13.1 душ; серед пекарів 12.9 душ, серед будівничих машин 12.8 душ; серед каменярів 12.7 душ; серед углекопів 11.5 душ; серед сільських робітників 8.7 душ; серед садівників і огородників 7.9 душ; серед духовенства 7.3 душ.

Після анґлійської урядової статистики виходить, що найвисша смертність трафляєть ся серед чорноробучих, нафтових робітників і тих, що працюють на дні. В них видно умови праці і житя найтяжші; їм приходить ся звичайно працювати під отвертим небом на дощи і студени, двигати великі тягарі, а притім їх заробітна заплата низша ніж у фахових робітників, а через те й умови житя, мешканя, їди і т. п. богато гірші. За ними незвичайно високою смертностию відзначають ся професії, в котрих робітникам приходить ся вдихати металічний або хемічний порох, мати до діла з отруями, як цина, оловo, мідь. Противно, наймеьшу смертність можемо бачити серед сільських робітників, садівників та огородників.

Природна річ, що повисші дані та виводи відносять ся до Анґлії, а не до країн, в котрих умови праці в поодиноких професіях инакші ніж в Анґлії. Коли примірom в котрім краю робітники якоїсь професії лїпше забезпечені ніж робітники тоїсамої професії в Анґлії, то очевидно і смертність серед них буде меньша ніж в Анґлії. І навідворот, коли робітники якої професії красше забезпечені в Анґлії, то й смертність серед тих робітників буде відносно меньша. Тому анґлійська статистика не може відносити ся до Америки, ані до Німеччини, ані до Росії. В Америці, примірom, зелїзничі робітники, котрі працюють на дахах зелїзничих ваґонів в руху, виказують найбільшу смертність.

Мешкане і смертність.

Великий вплив на смертність населеня мають мешкальні умови. Коли мешкане має мало сьвітла і воздуха, коли воно неґіґієнічно побудоване і густо набите людьми, воно приносить велику шкоду людському здоровлю і спричиняє високу смертність. Доказано се статистичними обчисленями.

Примірom урядова статистика міста Липска (в Німеччині) виказує, що в роках 1875-76 на улицях, де на одну кімнату припадав один мешканець, вмирало на кожду тисячку 11 людий; на улицях, де на одну кімнату припадало 2 людий, вмирало 20, а на улицях, де на кожду кімнату припадало пересічно 3 або більше людий, вмирало на кожду тисячку аж 34 души.

Тесаме виказує статистика Відня за 1891 рік. В дільницях, де на 100 мешкань було меньше ніж одно переповнене мешкане, вмирало 12 людий на тисячку; де на кождих 100 мешкань було 1 мешкане перепонене, вмирало 17; де 3 мешканя переповнені, 23 особи; де 5 мешкань переповнених, вмирало 26; де 7 мешкань переповнених, вмирало 31, а де на кождих 100 мешкань було 9 переповнених, там вмирало аж 35 осіб на кождих 1.000 осіб.

Осьтак, чим густійше жиють люди, тим висша між ними смертність. Там, де в кімнаті жиє троє або більшей людий, вмирає понад три рази більше людий, ніж там, де на кімнату припадає меньше ніж 1 чоловік; а в дільницях, де 9% мешкань переповнені, смертність майже три рази висша ніж у дільницях, де число переповнених мешкань не становить навіть одного проценту. Особливо велика смертність в переповнених мешканях від сухіт. Лікарі виказали, що де на кімнату випадає 4 до 5 мешканців, там смертність від сухіт є пять разів висша, ніж там, де на кімнату припадає 1 до 2 мешканців.

Зарадчі средства.

Зі сказаного виходить ясно, до чого треба стреміти державі, народови, клясі, чи професії, коли вони хочуть зменьшити смертність серед своїх членів, продовжити їх жите. Знаючи причину високої смертности, ми без всякої трудности можемо сказати, як її усунути. Так як головною причиною високої смертности є лихі економічні умови, то й поліпшене матеріяльного положеня понизить смертність серед нації, кляси, чи професії, котрої жите поліпшило ся. Вже що приносить красше жите: чи се дійсне піднесене заробітної заплати, чи заведене красших санітарних умов в фабриці, чи в мешканю, відбиваєть ся на обниженю смертности. Доказано се урядовими обчисленями. В Анґлії, завдяки скороченю робітничого дня, збільшеню заробітної заплати та спеціяльним підприняттям в цїли охорони праці, смертність серед робітників значно поменьшила ся.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Сьогорічний збір пшениці в Злучених Державах.

В сім році сподівають ся у Злучених Державах зібрати найбільше зимової пшениці ніж в котрійнебудь державі колинебудь зібрано. Міністерство рільництва обчисляє скількість сеї пшениці на 899,915.000 бушлів, вартости $2.034,000.000, після ґарантованої правительством ціни по $2.26 за бушель. В пшеничній продукції Канзас стоїть на першім місци, даючи 197,000.000 бушлів або 22% загального збору. Відтак слідують: Мізури 72.000.000 бушлів, Небраска 70.000.000 бушлів, Іллінойс 66,000.000 булів, Індіяна 56,000.000 бушлів, Огайо 55,-000.000 бушлів, Оклагома 54,-000.000 бушлів, Пенсильванія 34,000.000 бушлів. Минувшого року зібрано 558,449.000 бушлів.

Продукцію жита обчисляють на 122,946.000 бушлів. Минувшого року зібрано жита 89,-103.000 бушлів. Сїна сподівають ся зібрати 114,930.000 тон. Минувшого року зібрано 89,-833.000 тон. Під управу сїна ужито в сім році 71,224.000 акрів землї.

Доходи компанії для достави хліборобських матеріялів.

„Інтернешенел Гарвестер Компани", яка занимаєть ся доставою хліборобських матеріялів для малих і великих фармерів, оповіщає, що її дохід за 1918 рік виносив 14,985.000 долярів.

Побила тарелї на голові чоловіка, котрий читав все польську ґазету.

Філядельфійська „Америка" доносить про дуже характеристичну подію, яка розіграла ся в домі одного філядельфійського Українця. Один місцевий Українець, імя котрого задержуємо в тайні, пише „Америка", мав навичку кождого вечера приносити до дому польську ґазету, з котрої читав ріжні вісти. Се не подобало ся його жінцї і від довшого часу вона наказувала чоловіка, щоби не приносив її до хати польських ґазет, але він не слухав. У вівторок, 6-го мая, коли чолвік сидів при столї і черпав мудрощі з польської ґазети, нагло на чолї вибіг йому ґудз. Він не знав, що стало ся. Підніс голову і побачив, що се жінка кинула в нього горшком. Не мав бідака часу боронити ся. За пять мінут коло нього лежали черепки всїх горшків і тарелів. Жінка вистріляла всю кухонну амуніцію. Відтепер муж мабуть відівчить ся читати польські ґазети...

100.000 домів бракує в Ню Йорку.

Стейтова будівельна комісія в Ню Йорку обчисляє, що під теперішну пору в сім найбільшім сьвітовім місті бракує около 100.000 мешкань. Сей брак треба розуміти не в той спосіб, що стільки здалоб ся прибудувати нових домів до теперішних; комісія розуміє се в той спосіб, що в містї є понад 75.000 мешкань старого стилю, в яких ніхто не хоче мешкати, бо вони не відповідають теперішним ані житєвим ані ґіґієнічним вимогам. Отже треба сї мешканя розібрати, а на їх місце побудувати нові доми, і в сей спосіб дасть ся заспокоїти брак мешкань.

Збишко стратив шампіонство.

Владек Збишко, зі Станиславова, котрий доси тїшив ся сьвітовим шампіонством яко тяжкий борець, стратив його на аренї в Луісвіл, Кентоки. Поконав його Джов Штехер з Небраски. Штехер кинув Збишка протягом одної години, 45 мінут і 15 секунд. Збишко важить 220 фунтів, Штехер 215 фунтів. Перед боротьбою було сказано, що тут ходить о сьвітове шампіонство.

Платня акторки.

Панї Велінґтон, водевілева акторка, внесла до суду просьбу о розвід. У своїй просьбі вона говорить: „Ми повінчали ся в Пітсбурґу 1897 року. Ми жили спокійно, побираючи разом 50 долярів тижневої платнї. В 1909 роцї ми діставали тижнево 125 долярів, в 1913 роцї нам підвисшено платню до 300 долярів тижнево, в 1914 роцї до 400 долярів, а трохи пізнійше ми побирали тижнево 400 долярів". Але підчас їх побуту в Лондонї стала ся подія, яка знищила каріеру панї Велінґтон; вона перестала виступати на сценї і тодї муж покинув її. Тепер вона жадає від нього 150 долярів тижневої нагороди і 500 долярів одноразово для її адвоката за роботу.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Тисячі Лемків гинуть в неволї.

Уґроруська „Просьвіта" з Мекізпорт, Па., подає за українською частию словацької ґазети „Словенскі Виход", що виходить в Кошицях на Словаччинї, вісти про недолю галицьких Лемків, що остались під польським пановането. Сотки тисяч Лемків з околиць на полудне від Ясла, Кросна і Сянока забрали польські леґіоністи до табору інтернованих в Дембі під Краковом і там вони гинуть з голоду і заразливих недуг. Невинні українські люди гинуть масово, підчас коли польські делеґати в Парижи вихваляють ся, що Поляки — се найкультурнійший і найлюдяннійший зі всїх народів.

З Тернополя.

В Тернополи, Галичина, панує спокій. Місто прибрало цїлком український характер Всї публичні написи виднїють в українській мові. Всїх Поляків-службовцїв інтерновано. Будинок польської ґімназії замінено на українську державну інституцію і тепер містить ся там друга українська ґімназія. Памятник Міцкевича знесено.

ВСЯЧИНА.

Характеристичний чоловік.

У Спрінґфілд, Массачусетс, жиє собі 96-лїтний Джан Лемон, котрий для окруженя видаєть ся немалим диваком. Він нїколи не голосував і каже, що не буде голосувати. Не буде нїколи їсти мяса. На своїм годиннику він держить вказівку о три години наперед від звичайного часу. Не хоче говорити під присягою. Каже, що його назвиско пишеть ся „Lamun", а не „Lemon", як уживають його свояки. Свояки хотїли, щоби для нього настановити опікуна, але сьому спротивив ся повітовий суд. Син Лемона каже, що його батька звихнули релїґійні фанатики.

Де жінки є тані.

Жінки не всюди є такі дорогі, як у нас. Туркестанський Татарин дістане жінку за пачку сірників. У Валїї, в Анґлїї, чоловіки платить жінкам звичайно при кінци тижня належну суму гроший, з чого вони мусять удержувати ся.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Чорногора не істнує.

Королївство Чорногора перестало істнувати яко независлима держава. Парлямент ухвалив влучити Чорногору до Югославії. Корблївська палата в Цетиню і королївські дорогоцїнности перейшли на власність сербського короля.

Предсказує другу війну в 1926 роцї.

Після слів одного анґлїйського письменника слїдуюча сьвітова війна має вибухнути в 1926 роцї, коли теперішна дипльоматія не поробить заходів, аби її унеможливити. Нова війна, як і теперішна, — після того письменника — почнеть ся знова на Балканї. Започаткує її Туреччина в 1922 роцї, а участь в нїй візьмуть по однїй сторонї Балкан і цїла східна Европа, а по другій сторонї західна Европа. Нову війну треба буде абсолютно приписати інтриґам Німеччини, яка буде вічно кнувати змову і укладати пляни на пімсту своїх ворогів.

Швеція випродукувала в 1918 роцї збіжа вартости 2.360,432.-000 корон, або о один міліярд корон більше нїж в попереднїм роцї.

Доносять з Базилеї, Швайцарія, що большевицькі шкільні комісарі згодили ся, щоби діти, 15 лїт житя і внеше, могли заключати супружа і брати розводи після своєї волї.

Рейкавік, головне місто Ісляндії, покінчив в сім роцї 1.000 лїт свого істнованя. За весь той час се місто здобуло ся на одну колеґію, одну церкву, один банк, один правительственний будинок і кілька инших інституцій.

Мімоза.

МИНАЄ МОЛОДІСТЬ МОЯ...

Минає молодість моя, в чужому краю вянє,
Творчість й високі ідеали спровола йдуть до сну,
З енерґії лиш попіл, може спомин зістане,
Як у байдужнім отупіню вскорі я сам засну.

Ох, коби на момент у рідний край вернути,
До груди рідної землї горнутись мов дитина
І серед пестощів степових леготів вснути,
В ніжних обіймах коханої Вкраїни.

Філядельфія, 29. цьвітня 1919.

АЛЬКОГОЛЬ, НІКОТИНА, КАВА І ГЕРБАТА.

(„Січові Вісти").

Сьвіт любить поступати і поступає вперед, заводячи для своїх нащадків ріжні житєві реформи.

Так, примірoм, дослїдили учені, що алькоголь є страшно шкідливий для людського орґанїзму — то знайшли ся люди, котрі поставили собі за цїль поборювати його. І нинї ми є вже сьвідками, що у великих державах, де пиянство було прибрало великі форми, законодатною дорогою заборонено виріб, продажу і уживане алькоголю. Примірoм у Злучених Державах проґібіція має війти в житє вже з днем 1-го липня 1919 року. В Росії заведено проґібіцію ще за царських порядків. Будемо сьвідками, що цїлий сьвіт заперестане уживати алькоголь для внутрішного орґанїзму. І за кілька десятилїть по музеях будуть лише фляшинки з алькоголем, а до них буде таке поясненє: „Сей плин, який несумлїнно нищить здоровлє, пили наші предки ще в XX. столїтю".

Другою опорою людського лиха треба уважати тютюн. Хто навчить ся уживати його, для того він є приємною розривкою, але з точки реформаторської його треба безуслівно заборонити. Уживанє тютюну противить ся етицї, здоровому розумови і природї. Тютюн мусить ся забрати від людий.

Колиж вичисляєть ся ворогів нашого орґанїзму, то треба вичислити їх всїх. Треба взяти також каву, яка робить людий нервовими, і гербату, від якої люди марнїють. Про сю властивість кави і гербати мав нагоду переконати ся майже кождий читач отсих стрічок.

Треба взяти ще й инших ворогів нашого житя. Може нїхто не застановляєть ся навіть, що пожива, хоч піддержує наше житє, то рівночасно і підриває його. Головно є вона шкідлива для орґанїзму тодї, коли нею переладуеть ся жолудок. Пересиченє є ворогом здоровля, а приятелем смерти. Тому пересиченя треба вистерігати ся. Пересиченя вистерігають ся навіть зьвірята, а люди повинні під тим оглядом стати висше зьвірят. Ми повинні їсти лише стільки, аби жити. Треба знати, що пожива страшно підриває наше житє. Один український професор, учений натураліст, сказав, що колиб чоловік міг жити без поживи, то він жив би сотки лїт.

Спанє є також нашим ворогом, коли вже не тїла, то в кождім разї є ворогом нашого ума. Коли ми спимо, наш ум не ґімнастикуєть ся, а ум має ту прикмету, що його вічно треба вправляти. Славний американський винахідник Тома Едісон каже, що він не спить навіть половини того часу, який просипляє пересїчний чоловік. Родичі роблять насильство над природою, коли вони кажуть дитинї йти спати тодї, коли вона не хоче. Ми тепер спимо пересїчно 7 годин; такий речинець визначили лікарі. Але колиб наші предки були спали 7 годин, то ми нинї не потребували би так довго спати. Для нас вистарчила би одна або дві години. Тому люди повинні стреміти до того, аби жити повних 24 годин, а не половину, бо спанє — се рід смерти.

Не буде алькоголю, тютюну, кави і гербати — тодї не буде підозрілих публичних місць; тодї не буде загрожена суспільна мораль. Будемо рівномірно їсти і спати — тодї будемо нормальними людьми. А нормальні люди зроблять сьвіт нормальним.